

Broekweg 5 te Hengelo (Gld)

- Quickscan flora en fauna in het kader van de Wet natuurbescherming -

Opdrachtgever	Mevrouw L. Cieraad
Datum veldbezoek	26 februari 2019
Kenmerk rapport	Q2019.019- Quickscan flora en fauna Broekweg 5 te Hengelo
Datum rapport	12 maart 2019
Auteur	K.H. Eymael
Controle	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer
Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer
www.ecotierra.nl
info@ecotierra.nl
0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleevoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOEK	8
3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGREPEN	8
3.1 PLANGEBIED	9
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN INGREPEN	14
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	15
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	15
4.2 BEVINDINGEN VELDONDERZOEK	15
5 EFFECTENBEOORDELING	19
5.1 EFFECTEN BESCHERMDE GEBIEDEN/ HOUTOPSTANDEN	20
5.2 EFFECTEN SOORTEN	20
6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES	24
6.1 CONCLUSIE	24
6.2 VRIJBLIJVEND ADVIES	25

BIJLAGEN

1. Wettelijk kader
2. Lijst beschermde soorten
3. Jaarrond beschermde nesten
4. Literatuurlijst

SAMENVATTING

In opdracht van mevrouw L. Cieraad heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Broekweg 5 te Hengelo (gemeente Bronckhorst) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het onderzoek heeft zich met name op de soortenbescherming en niet op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000) gericht.

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Hengelo en betreft het gehele perceel Broekweg 5. Op het perceel staan diverse opstallen met daaromheen groenstructuren. Verder betreft het plangebied een deel van een weiland.

De initiatiefnemer is voornemens bijna alle opstallen te amoveren, met uitzondering van de woonboerderij en een andere opstal. De woonboerderij zal grondig gerestaureerd worden, van de andere opstal zal het asbest dak vervangen worden. Een deel van de opstallen zal worden herbouwd. Verder wordt er een bijna droogstaande vijver gedempt en een oud zwembad geamoveerd.

Ten tijde van onderhavig schrijven was er geen inrichtingsplan bekend bij EcoTierra-ecologisch adviesbureau.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Onderhavige quickscan is gebaseerd op een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Het veldbezoek heeft op 26 februari 2019 plaatsgevonden.

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om het GNN, de Nee-tenzij toets is derhalve niet aan de orde.

Het plangebied is niet gelegen in of nabij een Natura2000-gebied. De verwachting is dan ook dat er geen rechtstreekse aantasting zal plaatsvinden op de soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen.

Er worden in het kader van de voorgenomen ingrepen geen bomen gekapt. Het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming is derhalve niet van toepassing.

Thema's als verdroging en vermesting/ verzuring (stikstof/ PAS) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde planten aangetroffen.

Er wordt zeer waarschijnlijk door huismus en mogelijk door steen- en/of kerkuil gebroed binnen het plangebied. De nesten van deze soorten zijn jaarrond beschermd. De verwachting is dat het functionele leefgebied van deze soorten niet significant zal worden aangetast. Binnen het plangebied wordt door algemeen voorkomende soorten gebroed. De aanwezigheid van vaste voortplantings- en verblijfplaatsen van vleermuizen in de woning kon tijdens het veldbezoek niet worden uitgesloten. Een vaste verblijfplaats van de steenmarter kon tijdens het veldbezoek eveneens niet worden uitgesloten.

Exemplaren of verblijfplaatsen van strikt beschermde en niet vrijgestelde amfibiesoorten en reptielen zijn niet waargenomen.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat in de onderzochte situatie procedurele gevolgen vooralsnog niet zijn uit te sluiten.

- Er dient een nader onderzoek naar huismus, steenuil, kerkuil en vleermuizen plaats te vinden;
- Tijdens de nadere onderzoeken dient er gelet te worden op de aanwezigheid van steenmarter (en eventueel cameraval plaats);
- Mogelijk dient er een ontheffing in het kader van de Wnb (soorten) aangevraagd te worden en/of dienen mitigerende maatregelen genomen te worden;
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van mevrouw L. Cieraad heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Broekweg 5 te Hengelo een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens bijna alle opstallen te amoveren, met uitzondering van de woonboerderij en een andere opstal. De woonboerderij zal grondig gerestaureerd worden, van de andere opstal zal het asbest dak vervangen worden. Een deel van de opstallen zal worden herbouwd. Verder wordt er een bijna droogstaande vijver gedempt en een oud zwembad geamoveerd.

Ten tijde van onderhavig schrijven was er geen inrichtingsplan bekend bij EcoTierra-ecologisch adviesbureau.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

In verband met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming (Wnb) op 1 januari 2017 is het noodzakelijk om voorafgaande aan ruimtelijke ingrepen en inrichting te toetsen of de geplande activiteiten geen negatief effect hebben op beschermde plant- en/of diersoorten en leefgebieden.

1.2 Doelstelling

Het doel van onderhavige quickscan is inzicht geven of de voorgenomen activiteiten een overtreding van de vigerende natuurwetgeving tot gevolg hebben.

Om dit inzicht te verkrijgen worden de volgende vragen beantwoord;

- zijn er binnen het plangebied beschermde dier- en plantsoorten aangetroffen en/of worden deze verwacht?
- wat is de juridische status van deze soorten?
- hebben de voorgenomen activiteiten een (significant) negatief effect op deze soorten?
- ligt het plangebied in of nabij beschermde natuurgebieden, zoals het GNN of Natura2000-gebieden?
- wat zijn de gevolgen en dienen er (mitigerende) maatregelen genomen te worden?
- dient er een nader onderzoek uitgevoerd te worden?
- dient er een ontheffing aangevraagd te worden?

1.3 Volledigheid onderzoek

Een quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de aan- of afwezigheid van soorten. Het kan voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek. Aan de hand expert-judgement en bekende ecologische principes zal een inschatting worden gemaakt over het wel of niet voor kunnen komen van beschermde plant- en diersoorten. Verder is de quickscan geen veldinventarisatie. Veldinventarisaties omvatten meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Tevens betreft het onderzoek geen Voortoets zoals gevraagd kan worden bij ligging nabij een Natura2000-gebied.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Afhankelijk van de aangetroffen soorten is de rapportage drie of vijf jaar geldig. Voor Habitatrichtlijnsoorten en vogels met een jaarrond beschermd dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd met als voorwaarde dat er weinig (fysieke) veranderingen hebben plaatsgevonden in het plangebied.

2 ONDERZOEKSOPZET

In onderhavige quickscan is de locatie gescreend op de aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten. Er is gestart met een bronnenonderzoek en vervolgens is de locatie bezocht.

Het onderzoek zal zich met name richten op de soortenbescherming en niet op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000).

2.1 Bronnenonderzoek

Alvorens het terrein is bezocht zijn diverse (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. De waarnemingen zijn gedaan tussen 2014 en 2019. Hierdoor is indicatief een beeld verkregen of er streng en strikt beschermde soorten voorkomen in het kilometer-/uurhok waarin het plangebied is gelegen.

Diverse kaarten (waaronder kernkwaliteiten GNN en GO, Natura2000 en natuurbeheerplan) van de provinciale site gelderland.nl zijn geraadpleegd in februari en maart 2019.

Tevens is er op internet gezocht naar openbare rapportages van ecologische onderzoeken die in de directe omgeving van onderhavig plangebied zijn uitgevoerd.

2.2 Veldbezoek

Het plangebied is op 26 februari 2019 overdag bezocht. Ten tijde van het veldbezoek was het relatief warm en zonnig bij een temperatuur van rond de 14°C.

Tijdens het veldonderzoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, graafsporen, nesten, holen, uitwerpselen, haren en dergelijke).

Het gehele plangebied was ten tijde van het veldbezoek toegankelijk. De directe omgeving van het plangebied is tijdens het veldbezoek eveneens bekeken.

Tijdens het onderzoek is de initiatiefneemster geïnterviewd.

Het onderzoek is uitgevoerd door ecooloog K.H. Eymael met een relevante MBO4 opleiding (ecologie en wildlife management). Tevens worden door de ecologen van EcoTierra-ecologisch adviesbureau diverse relevante cursussen gevolgd, symposia en congressen bezocht en diverse vakbladen en nieuwsbrieven gelezen om de laatste ontwikkelingen te volgen. De onderzoeker is in het bezit van diverse certificaten, waaronder de cursus diersporen voor ecologen (Weylin Tracking).

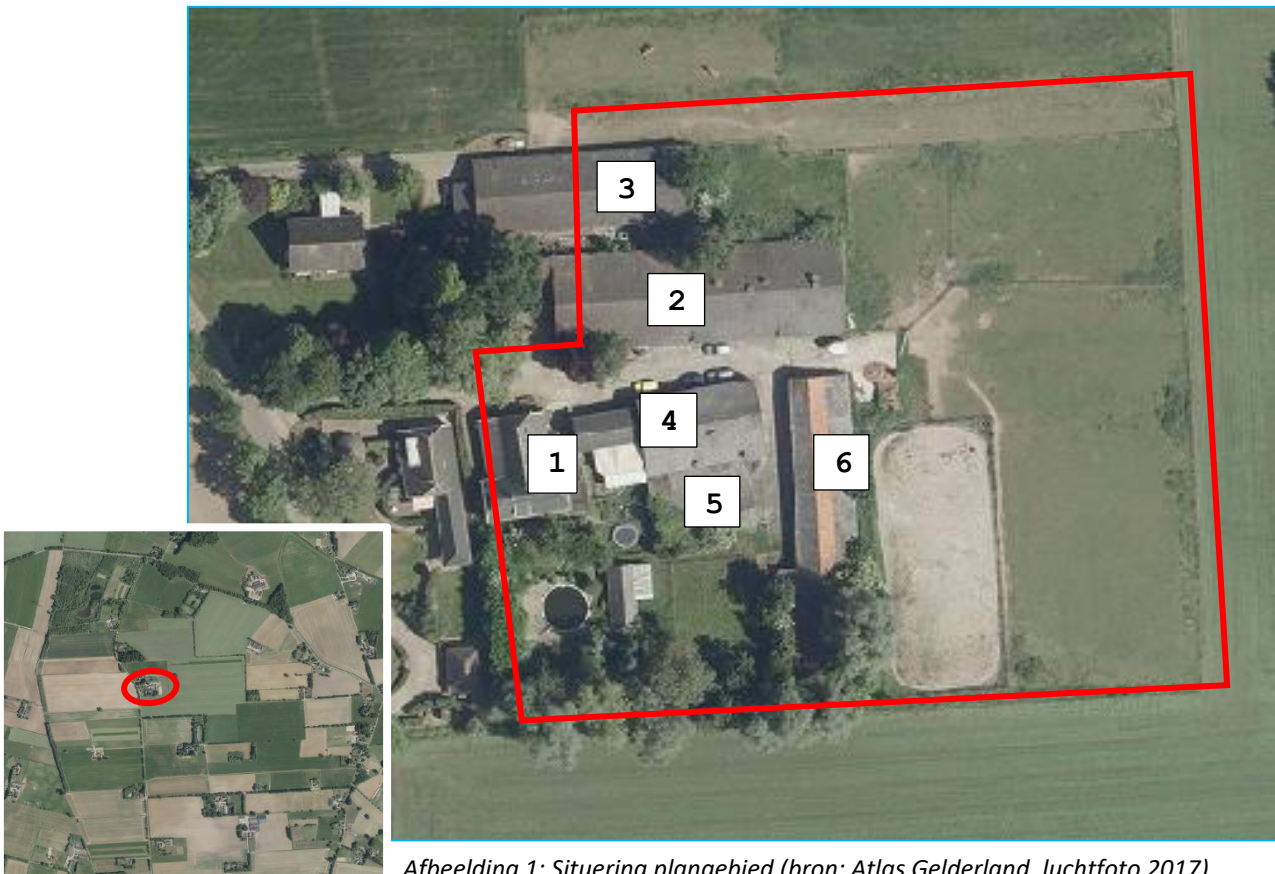
3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGREPEN

In dit hoofdstuk zijn de onderzoekslocatie en de voorgenomen activiteiten beschreven. Op onderstaande afbeelding is het plangebied weergegeven waarbinnen de activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden.

3.1 Plangebied

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Hengelo en betreft het gehele perceel Broekweg 5. Op het perceel staan diverse opstallen met daaromheen groenstructuren. Verder betreft het plangebied een deel van een weiland.

De aanwezige opstallen betreffen oude agrarische schuren een pannendak met dakbeschot. De overige opstallen hebben asbestdaken met isolatiepanelen met uitzondering van opstal 6. Opstal 6 beschikt over een vervallen pannendak zonder dakbeschot. De opstallen hebben geen toegankelijke spouw, met uitzondering van de woonboerderij. Rondom de opstallen zijn verharding, tuin en het weiland aanwezig. Tevens bevinden zich binnen het plangebied een oud zwembad en een bijna droogstaande vijver. De directe omgeving bestaat uit agrarische percelen, woningen en groenstructuren.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Atlas Gelderland, luchtfoto 2017).

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 1, Woonboerderij.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 2, opslagloods.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 2, opslagloods.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 3, oude varkensstal.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 3, oude varkensstal.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 4, oude hooischaar met aanbouw.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 4, hooischuur binnen.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 4, aanbouw binnen.

Foto's: Indrukken plangebied. Te behouden opstal 5, garage met asbest dak en isolatiepanelen.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 6, vervallen stal.

Foto's: Indrukken plangebied. Opstal 6, vervallen stal.

Foto's: Indrukken plangebied. Zwembad en bijna droogstaande vijver.

Foto's: Indrukken plangebied. Weiland.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens bijna alle opstallen te amoveren, met uitzondering van de woonboerderij en opstal 5. De woonboerderij zal grondig gerestaureerd worden. Er was ten tijde van onderhavig schrijven niet precies welke ingrepen er uitgevoerd gaan worden, maar er zullen onder andere ingrepen aan de dak gaan plaatsvinden. Van opstal 5 zal het asbest dak vervangen worden en voorzien worden van asbestvrije dakbedekking. Een deel van de schuren zal worden herbouwd. Verder wordt er een bijna droogstaande vijver gedempt en een oud zwembad geamoveerd. Het plan is om in de toekomst een poel te graven elders op het perceel. De afgegraven modder van de te dempen vijver zal verplaatst worden naar de nieuwe poel.

Ten tijde van onderhavig schrijven was er geen inrichtingsplan bekend bij EcoTierra-ecologisch adviesbureau.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek besproken.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de databases van de provincie is af te lezen dat het plangebied niet is gelegen in het Gelders Natuurnetwerk en geen natuurbeheertypen heeft meegekregen in het vigerende Natuurbeheerplan. Het plangebied betreft geen weidevogelgebied.

Het plangebied is niet gelegen binnen een straal van 3.000 meter van een Natura2000-gebied.

Volgens de geraadpleegde bronnen (betreft vaak bronnen die met kilometer- of uurhokken werken) kunnen er in de omgeving soorten (niet uitputtend opgesomd en relevant voor plangebied) steenmarter, eekhoorn, gewone en ruige dwergveermuis, laatvlieger, meervleermuis, kerkuil, steenuil, grote gele kwikstaart, huismus en gierzwaluw voorkomen.

De rapportage 'Bestemmingsplan Buitengebied; Riefelerdijk 3/3A Hengelo (Gld.) (wijzigingsplan ex 3.6 Wro)', Oostzee stedenbouw, mei 2012 is bestudeerd. In deze rapportage zijn de bevindingen weergegeven van een onderzoek dat is uitgevoerd in de omgeving van onderhavig plangebied. Er is destijds vastgesteld dat de te slopen opstallen geschikt zijn bevonden voor vleermuizen, maar er geen sporen van vleermuizen gevonden zijn. Daarnaast is beschreven dat er in het onderzochte plangebied een broedpaar steenuilen voorkomt. Tevens is te lezen dat er een nader onderzoek naar huismussen nodig was om te bepalen of de soort broedlocaties heeft binnen het plangebied.

4.2 Bevindingen veldonderzoek

Flora

Beschermde flora is niet aangetroffen in het plangebied. Het plangebied bestaat voor een groot deel uit bebouwing en verharding. Het overige deel betreft een gecultiveerde (wat verwilderde) tuin en weiland. Ook hier zijn geen beschermde planten aangetroffen, het betreffen met name aangeplante soorten en soorten die op verstoorde en voedselrijke gronden voorkomen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied en de omgeving diverse vogels waargenomen zoals spreeuw, ekster, kauw, koolmees, pimpelmees, roodborst, winterkoning en huismus.

Op het dak van de woonboerderij zijn meerdere exemplaren huismussen waargenomen. Deze soort broedt zeer waarschijnlijk in de woonboerderij en mogelijk ook in andere opstallen binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn huismussen alleen bij de woonboerderij waargenomen. Een huismus kwam tijdens het veldbezoek onder de dakpannen van de woonboerderij vandaan. Dit is een goede indicatie dat het dak gebruikt wordt als broedlocatie. Tevens is er in verschillende openingen nestmateriaal gevonden zoals stro en takjes.

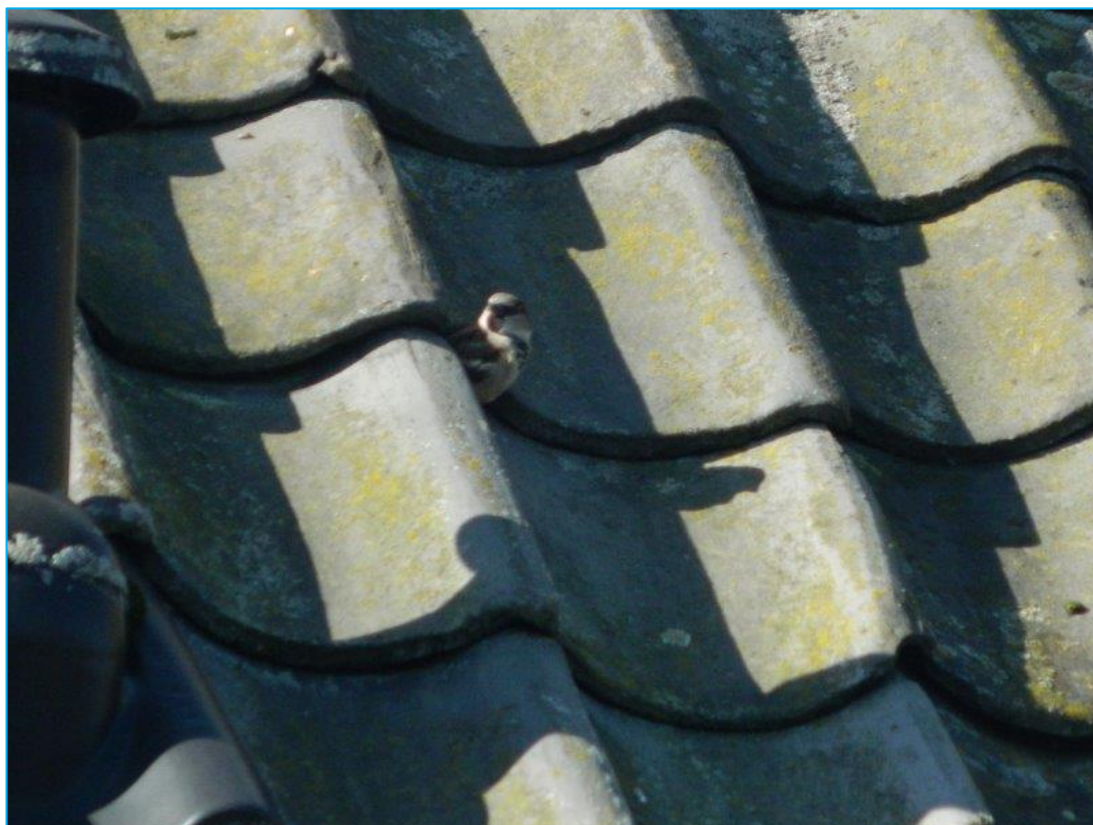

Foto: Waarschijnlijke broedlocatie huismus in dak woonboerderij.

Het overige deel van het plangebied, met bomen, hagen en kruiden, maakt onderdeel uit van het functionele leefgebied van de huismus. De gebouwen kunnen ook buiten het broedseizoen van de huismus worden gebruikt om in te verblijven/ schuilen.

De aanwezigheid van gierzwaluwnesten wordt niet verwacht, de gierzwaluw is een typische stads-/ dorpsbewoner. Onderhavige locatie ligt ver van de bebouwde kern. Er zijn ook geen nesten van andere zwaluwsoorten waargenomen.

In opstal 2 hangt een nestkast voor de kerkuil. Deze leek niet bezet ten tijde van het veldbezoek. Wel zijn er op verschillende plekken in opstal 2 braakballen, fecaliën en veren gevonden van de kerkuil. Ook bij opstal 6 is een braakbal gevonden. De ruimte achter de isolatiepanelen kan ook door de kerkuil gebruikt worden om er te verblijven of te broeden. De te amoveren/ verbouwen opstallen zijn tevens geschikt voor steenuilen om er te verblijven of voort te planten.

Foto's: Fecaliën en braakballen en oude veer kerkuil.

Het plangebied zal zeker onderdeel uitmaken van het foerageergebied van uilen.
Er zijn geen horsten van roofvogels waargenomen binnen het plangebied.
Het weiland kan door weidevogels gebruikt worden om te broeden. Tevens zal het weiland waarschijnlijk door uilen en roofvogels gebruikt worden als foerageergebied.
Verder wordt er door algemeen voorkomende soorten gebroed in de te amoveren opstallen en groenstructuren. Er zijn er verschillende nesten geconstateerd in de te amoveren opstallen en groenstructuren. Tevens zijn er veel dichte groenstructuren aanwezig.

Foto's: Nesten algemeen voorkomende soorten.

Foto: Geschikte verblijf- en broedplekken vogels in groenstructuren.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen exemplaren of voortplantings- en/ of verblijfplaatsen van soorten aangetroffen die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie.

Binnen het plangebied zijn enkele oude uitwerpselen aangetroffen die van steenmarter kunnen zijn. Er zijn echter geen verse sporen aangetroffen. De opstallen zijn zeer geschikt voor deze soort om er te verblijven en voort te planten. Mogelijk komen er ook exemplaren van kleine marterachtigen voor.

Er zijn geen nesten of sporen van eekhoorn waargenomen.

Vaste verblijfplaatsen van das zijn niet te verwachten binnen het daadwerkelijke plangebied. Mogelijk dat algemeen voorkomende muizen, konijn, vos en egel voorkomen in en rondom het plangebied.

Vleermuizen

Met name de woonboerderij lijkt geschikt te zijn voor gebouwbewonende vleermuizen. Vleermuizen kunnen gebruik maken van de spouw, de dakpannen met daarachter dakbeschot en eventueel andere wegwuiplekken.

Foto's: Geschikte openingen naar potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen.

Er zijn binnen het daadwerkelijke plangebied geen geschikte bomen (bomen met naar boven ingerotte holtes en/of scheuren) aanwezig. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van boombewonende soorten is derhalve uitgesloten.

In de tuin bij de woonboerderij en het weiland zal door vleermuizen geroeerd worden. Er zijn geen bomen of andere elementen aanwezig die een significant onderdeel van een vliegroute kunnen zijn. De bomen langs de Broekweg zullen mogelijk wel worden gebruikt om te navigeren.

Amfibieën, reptielen en vissen

Er is een oud zwembad en een bijna droogstaande vijver zonder vis aanwezig binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn er in het zwembad twee kleine watersalamanders waargenomen. Gedurende het onderzoek is er met behulp van een schepnet onderzoek gedaan of er ook nog andere soorten aanwezig zijn in het zwembad. Er zijn geen andere soorten waargenomen. Er zijn gedurende het veldbezoek diverse elementen als stenen, planken en platen opgetild om te kijken of er exemplaren verscholen zaten. Er zijn geen exemplaren waargenomen.

In de vijver zijn geen amfibieën geconstateerd, mogelijk dient de vijver als voortplantingswater voor amfibieën. De omgeving van de vijver en het zwembad kan dienen als landhabitat.

Er worden geen reptielen verwacht binnen het plangebied gezien het ontbreken van voortplantingsplekken en de geografische ligging.

Ongewervelden/ overige soorten

Het ontbreken van specifieke habitats zoals heide en (laag)veen, grote rivieren en oude, rottende eiken maakt dat de veelal veeleisende Habitatrichtlijnsoorten en exemplaren van de nationaal beschermde soorten van ongewervelden en overige soorten niet te verwachten. Die soorten hebben vaak specifieke ecologische eisen die in dergelijke plangebieden beperkt aanwezig zijn.

5 EFFECTENBEOORDELING

Hieronder zijn de effecten van de voorgenomen ingrepen op eventueel aanwezige beschermde gebieden en de aanwezige flora en fauna getoetst aan de Wet natuurbescherming.

5.1 Effecten beschermde gebieden/ houtopstanden

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Gelders Natuurnetwerk. De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om GNN. Verdere toetsing aan het GNN wordt derhalve niet noodzakelijk geacht.

Het plangebied is niet gelegen nabij een Natura2000-gebied. Direct negatieve effecten op de soorten die specifiek voor omliggende Natura2000-gebied zijn aangewezen zijn niet te verwachten.

Er worden in het kader van het project geen bomen gekapt. Het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming is derhalve niet van toepassing.

Thema's als verdroging en vermessing/ verzuring (stikstof/ PAS) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.

5.2 Effecten soorten

Er wordt in het kader van de vigerende wetgeving nagegaan of beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen door het project opzettelijk worden aangetast (verniemd, beschadigd of ongeschikt gemaakt) of dat dieren opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen beschermde wilde vaatplanten aangetroffen. Er zijn ook geen beschermde soorten aangetroffen bij het bronnenonderzoek.

Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroep.

Vogels

Er zijn meerdere huismussen waargenomen op het dak van de woonboerderij. Het is zeer waarschijnlijk dat er ook gebroed zal worden door huismussen. Mogelijk wordt er ook gebroed in de overige te amoveren opstallen, dit was op basis van alleen het veldbezoek niet vast te stellen. Door de sloop/ verbouwing van de opstallen kunnen jaarrond beschermde nesten van deze soort verloren gaan of significant worden verstoord. Het overige deel van het perceel, en dan met name de groenstructuren, maken onderdeel uit van het functionele leefgebied van de soort. Het functioneel leefgebied zal naar verwachting niet worden aangetast door de voorgenomen ingrepen, de nieuwe inrichting zal erg groen worden. Wel dient bij de inrichting rekening te worden gehouden met huismus.

Om met zekerheid vast te stellen dat er door huismussen gebroed wordt, hoeveel nesten er aanwezig zijn en waar deze nesten zich bevinden dient er een nader onderzoek naar huismus plaats te vinden. Dit nadere onderzoek dient conform het Kennisdocument Huismus van BIJ12 (versie 1.0, juli 2017) plaats te vinden.

Mogelijk dient naar aanleiding van het nadere onderzoek een ontheffing te worden aangevraagd en mitigerende maatregelen genomen te worden. De sloop- en rooiwerkzaamheden dienen in ieder geval buiten het broedseizoen van deze soort plaats te vinden. Tevens dienen er altijd voldoende schuilplekken aanwezig te zijn voor de huismus, ook in koudere periodes.

Daarnaast zijn er ook braakballen, fecaliën en veren van kerkuil aangetroffen in de te amoveren stallen en schuren en zijn er verschillende potentiële verblijfplaatsen van de kerk- en steenuil waargenomen. Er zijn geen concrete aanwijzingen aangetroffen dat de genoemde uilensoorten broeden binnen het plangebied, maar dit is op basis van alleen het veldbezoek ook niet uit te sluiten. Het is aannemelijk dat de opstallen (soms) gebruikt worden als roestplek voor beide soorten. Er dient een nader onderzoek naar zowel de steenuil als de kerkuil plaats te vinden op basis van de vigerende Kennisdocumenten van deze soorten. Tijdens het nadere onderzoek naar huismus dient er tevens gelet te worden op de aanwezigheid van exemplaren en verse sporen van kerk- en steenuil. Broedlocaties van uilen zijn jaarrond beschermd, roestplekken niet wanneer er in de directe omgeving voldoende alternatieven zijn en het geen significante plek betreft. Mogelijk dienen er naar aanleiding van het nadere onderzoek een ontheffing aangevraagd te worden en mitigerende maatregelen genomen te worden.

Foerageergebied van uilen en roofvogels wordt door de voorgenomen ingrepen niet significant aangetast. De verwachting is dat in de toekomstige situatie ook weer gefoerageerd kan worden. Daarnaast is in de directe omgeving voldoende foerageergebied aanwezig.

Weidevogels kunnen broeden in het weiland. Er vinden echter geen ingrepen plaats op het weiland waardoor weidevogels er in de toekomst ook kunnen broeden.

Binnen het plangebied broeden ook algemeen voorkomende soorten. De geplande werkzaamheden en overige ingrepen dienen derhalve buiten het broedseizoen (broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met augustus/september, afhankelijk van soort en weersomstandigheden) plaats te vinden. Het gaat erom of een broedgeval wordt verstoord of niet.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen soorten waargenomen die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of niet zijn vrijgesteld door de provincie vastgesteld. Echter kon de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van de steenmarter niet worden uitgesloten tijdens het veldbezoek. Tijdens de nadere onderzoeken naar huismus, uilen en vleermuizen (zie paragraaf hierna) dient tevens gelet te worden op sporen en exemplaren van de steenmarter. Ook kan er een zogenaamde cameraval worden opgehangen die eventueel aanwezige exemplaren kan vastleggen. De sloop dient uit voorzorg in ieder geval niet binnen de kwetsbare voortplantingsperiode van deze soort (globaal van februari tot juni/juli) plaats te vinden.

Wanneer een voortplantingsplek van deze soort aanwezig is, dienen er alternatieve voortplantingsplekken te worden aangeboden conform een

Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft (zie bijlage 1 voor vrijgestelde soorten). Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten.

Er zijn voornamelijk geen negatieve effecten te verwachten aangaande grondgebonden zoogdieren.

Vleermuizen

Vaste verblijf- of voortplantingslocaties van gebouwbewonende soorten konden bij de woonboerderij op basis van het veldonderzoek niet worden uitgesloten. Verblijfplaatsen

van vleermuizen zijn jaarrond beschermd onder de Wet natuurbescherming. Gebouwen kunnen jaarrond door vleermuizen gebruikt worden, bijvoorbeeld als paar- en/of zomerverblijf maar ook als kraam- of klein winterverblijf. Uit het bronnenonderzoek is naar voren gekomen dat in de directe omgeving verschillende soorten vleermuizen aanwezig zijn. Mogelijk gaan er door de geplande werkzaamheden verblijfplaatsen verloren. In dit kader zal een nader onderzoek naar vleermuizen moeten plaatsvinden. Het nadere onderzoek dient vast te stellen of er door vleermuizen gebruik gemaakt wordt van de opstallen (zo ja, welke soorten en welke functie) en dient plaats te vinden op basis van het protocol voor vleermuisinventarisaties 2017 (GaN) en de vigerende Kennisdocumenten van BIJ12. Mogelijk dienen er naar aanleiding van het nadere onderzoek een ontheffing aangevraagd te worden en mitigerende maatregelen genomen te worden. Verblijfplaatsen voor boombewonende soorten zijn niet aangetroffen of te verwachten. Foerageergebied is alleen beschermd wanneer dit gebied noodzakelijk is om de functionaliteit van een vaste verblijfplaats te behouden. In onderhavige situatie zal dit niet aan de orde zijn, en is er voldoende foerageergebied in de directe omgeving aanwezig. Vliegroutes zullen door het project niet significant worden aangetast.

Amfibieën, reptielen en vissen

Binnen het plangebied zijn geen exemplaren waargenomen of vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen vastgesteld van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrictlijn of nationaal beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie.

Voor algemeen voorkomende soorten amfibieën geldt een algemene vrijstelling. Wel is de zorgplicht van toepassing. In onderhavige situatie geldt dat de vijver en het zwembad niet zomaar met de aanwezige dieren erin gedempt of gesloopt mag worden. De aanwezige exemplaren dienen zoveel mogelijk verwijderd te worden uit de vijver en overgeplaatst te worden naar een geschikte plek in de directe omgeving.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroepen, mits de zorgplicht wordt nageleefd.

Ongewervelden/ overige soorten

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrictlijn of voorkomen op de 'nationale lijst'.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande overige soorten.

Globale planning nadere onderzoeken

Soorten	Onderzoeken		
Vleermuis	-	15 mei-15 juli Zomer- en kraamverblijf Minimaal 3x avond/ ochtend	15 augustus- 1 oktober Zomer- en paarverblijf (klein winterverblijf) Minimaal 2x avond
Huismus	-	1 april-15 mei Nesten/ leefgebied 2x veldbezoek	
Steenuil	15 februari- 15 april nest/ leefgebied 3x veldbezoek	-	
Kerkuil	Tijdens andere nadere onderzoeken: sporen en exemplaren		
Steenmarter	Tijdens andere nadere onderzoeken: sporen en exemplaren/ cameraval		

Tabel 1: Onderzoeksinspanning en planning nadere onderzoeken.

De zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als “veilige” periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan waarschijnlijk ook al uitgevlogen.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de betreffende soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd geschikt is als leefgebied voor die soorten.

6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES

6.1 Conclusie

Op basis van onderhavige quickscan is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
GNN/ GO Natura2000/ houtopstanden	<p>Het plangebied is niet gelegen binnen het Gelders Natuurnetwerk. → De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om het GNN. Extra toetsing wordt niet noodzakelijk geacht.</p> <p>Het plangebied is niet gelegen in of nabij een Natura2000-gebied. → De verwachting is dat het project geen direct negatief effect zal hebben op de aangewezen soorten van omliggende Natura2000-gebieden.</p> <p>Er worden in het kader van het project geen bomen gekapt. → Het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming is derhalve niet van toepassing.</p> <p>Thema's als verdroging en vermessing/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.</p>
Soortgroepen	<p>Flora Er zijn binnen het plangebied geen beschermde wilde soorten aangetroffen.</p> <p>Vogels Er zijn exemplaren van huismus en sporen van uilen waargenomen. Tevens zijn er diverse verblijf- en voortplantingsplekken aanwezig binnen het plangebied. → Mogelijk worden jaarrond beschermde verblijfplaatsen van de genoemde soorten door de gewenste ingrepen aangetast/ vernietigd; → Functioneel leefgebied zal naar verwachting niet significant worden aangetast. Er dient rekening te worden gehouden met broedende vogels binnen het plangebied. → De versturende werkzaamheden en ingrepen dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden.</p> <p>Grondgebonden zoogdieren Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Verblijfplaatsen van de steenmarter konden tijdens het velbezoek echter ook niet worden uitgesloten. → Mogelijk gaan er (voortplantings)plekken van de steenmarter verloren door de gewenste ingrepen.</p> <p>Vleermuizen De aanwezigheid van vaste verblijf- of voortplantingslocaties van gebouwbewonende vleermuizen was tijdens het veldbezoek bij de woonboerderij niet uit te sluiten.</p>

Soortgroepen	<p>→ Mogelijk gaan er jaarrond beschermde verblijf-/voortplantingsplekken verloren door de gewenste ingrepen.</p> <p>Het plangebied betreft geen essentieel foerageergebied en er zullen door de ingreep geen essentiële vliegroutes verloren gaan.</p>
	<p>Amfibieën, reptielen en vissen</p> <p>Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen.</p> <p>Algemeen voorkomende soorten komen voor binnen het plangebied.</p> <p>→ In verband met de zorgplicht mag de vijver en het zwembad niet zomaar gedempt/ gesloopt worden. Eerst dienen aanwezige soorten zoveel mogelijk verplaatst te worden naar een geschikte locatie.</p>
	<p>Ongewervelden/ overige soorten</p> <p>Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen.</p>

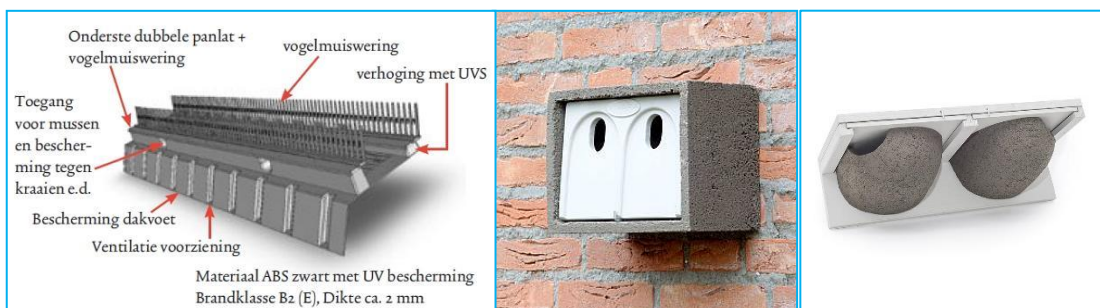
Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat in de onderzochte situatie procedurele gevolgen vooralsnog niet zijn uit te sluiten.

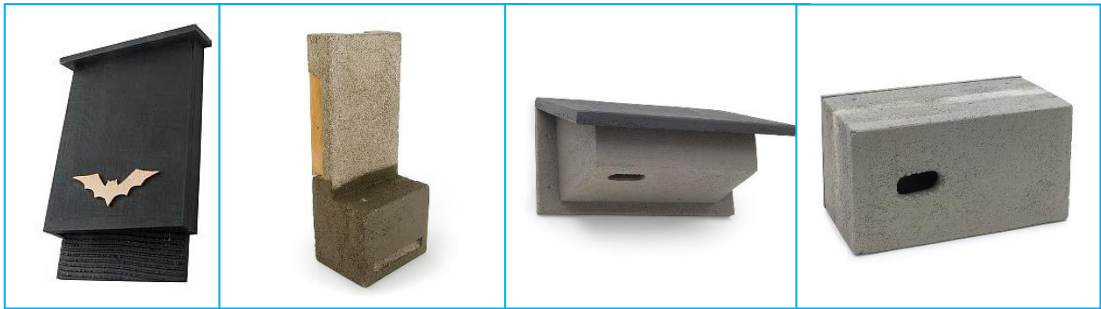
- Er dient een nader onderzoek naar huismus, steenuil, kerkuil en vleermuizen plaats te vinden;
- Tijdens de nadere onderzoeken dient er gelet te worden op de aanwezigheid van steenmarter (en eventueel cameraval plaats);
- Mogelijk dient er een ontheffing in het kader van de Wnb (soorten) aangevraagd te worden en/of dienen mitigerende maatregelen genomen te worden;
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

6.2 Vrijblijvend advies

Bij de nieuwbouw kan, indien technisch mogelijk, rekening worden gehouden met huismussen door zogenaamde vogelvides (o.a. te vinden op monier.nl), of een dergelijke constructie toe te passen, in plaats van vogelschroot.

Tevens kunnen speciale nestkasten voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen worden ingebouwd of worden aangebracht. Over dit zogenaamde natuur-inclusief bouwen is tegenwoordig veel te vinden op internet.

Voorbeelden voorzieningen huismus, huiswaluw, vleermuizen en gierwaluw (bron: VivaraPro).

BIJLAGE 1

WETTELIJK KADER

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Flora- en faunawet is op 1 januari 2017 overgaan in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet dient ter vervanging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet en heeft als doel te komen tot één integrale en vereenvoudigde regeling van de natuurbescherming. Hierbij is de Europese regelgeving als uitgangspunt genomen. In de wet is nog steeds een deling van bescherming van soorten en gebieden (Natura2000).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden.

Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn beschermd (Vogelrichtlijn). Sommige soorten genieten een extra bescherming onder het verdrag van Bern of is het nest ervan jaarrond beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

- Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Verstoring van vogels is niet verboden indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 4 en lid 5). Het is aan de initiatiefnemer om zich ervan te vergewissen – en waar nodig aan te kunnen tonen - dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de vogelsoort en aldus niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Het verbod om dieren opzettelijk te doden of te vangen en het verbod om vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen, is niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3).

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora- en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora- en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (art 10). Hierdoor was de Flora- en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daarbij is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁶⁾: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”*.

- Ontheffing of vrijstelling

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn.
- Ten slot mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

De drie criteria op grond waarvan van de verbodsbepalingen afgeweken kan worden, zijn eveneens uit deze twee richtlijnen overgenomen. Dat betekent dat de verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen (het zogenoemde

'nee, tenzij-principe').

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingenmogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Vrijstellingen kunnen in principe gelden voor alle drie de beschermingsregimes. Vrijstellingen van verbodsbepalingen zoals die gelden voor Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijnsoorten, kunnen alleen verleend worden voor in de Europese Vogelrichtlijn of Europese Habitatrichtlijn genoemde belangen. Om soorten vrij te stellen, zal altijd voldaan moeten zijn aan de vereisten van de wet, met name de afweging dat de vrijstelling geen afbreuk mag doen aan het streven de populatie van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (voor Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten) dan wel dat de vrijstelling niet leidt tot

Belangen voor ontheffingsverlening of vrijstelling onder de Wet natuurbescherming

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt,
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoorten.

Voor andere, 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening. In de verordening of regeling staat aangegeven voor welke verbodsbepalingen, voor welke handelingen en voor welke soorten de vrijstelling geldt. Onder meer op basis van regionale verschillen in de staat van instandhouding van soorten kunnen de vrijgestelde soorten per provincie verschillen.

Op basis van door PS vastgestelde provinciale verordeningen d.d. 10 januari 2018

Nederlandse Naam	Wetenschappelijke Naam	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	Ministerie EZ (AMvB RN art. 3.31)
Zoogdieren														
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x	x	x	x	x				x	x	x	x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>					x1								
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	x	x	x	x	x				x	x	x	x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>					x								
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes foina</i>			x			x2							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x	x	x	x	x				x	x	x	x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>						x							
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Amfibieën en reptielen														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x3							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x4							
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

* voor deze soorten daarnaast algemene vrijstelling in/op gebouwen en bijbehorende erven Wnb 3.10 3e lid

x1 = vrijstelling geldt in de periode maart- april en juli tot en met november

x2 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met februari

x3 = vrijstelling geldt in de periode juli, augustus en september

x4 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met 15 oktober

(Bron: Website Ecologica, januari 2018).

- Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt.

Gedragscodes zijn bedoeld voor organisaties die in hun reguliere taken of activiteiten regelmatig met de wet te maken hebben. Elke sector kan een gedragscode opstellen en laten goedkeuren. Wanneer een gedragscode is goedgekeurd, kan eenieder die aantoonbaar in overeenstemming met de betreffende gedragscode handelt, zonder ontheffing de handelingen verrichten. Er kan gecontroleerd worden of er gehandeld wordt volgens de gedragscode. Dat dient aangetoond te worden; de bewijslast dat er correct wordt gehandeld ligt bij de initiatiefnemer.

Gedragscodes worden goedgekeurd door de Minister van EZ, in overleg met de provincies. De goedkeuring geldt voor een periode van maximaal vijf jaar.

- Ecologisch onderzoek laten uitvoeren

Voordat de beoogde ingreep kan plaatsvinden dient inzichtelijk gemaakt te zijn dat er door de ingreep geen overtreding zal plaatsvinden van de Wet natuurbescherming.

Meestal wordt eerst een zogenaamde quickscan (natuurtoets) flora en fauna uitgevoerd. Uit dit onderzoek dient naar voren te komen of er vervolgstappen genomen dienen te worden. De vervolgstappen kunnen bestaan uit een nader onderzoek, het nemen van mitigerende maatregelen en/ of het aanvragen van een ontheffing.

De bepalingen van de Wet natuurbescherming zijn alleen van toepassing als op of rondom de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden beschermde planten en/of dieren voorkomen of als zich daar hun nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen bevinden. Het plangebied is het gebied waar de daadwerkelijke handeling wordt uitgevoerd. Afhankelijk van de kenmerken van de activiteit kunnen storende factoren ook optreden buiten het plangebied. Denk aan verstoring door geluid, waardoor bijvoorbeeld het verbod om soorten opzettelijk te verstoren wordt overtreden.

Hoe groot het onderzoeksgebied is hangt dan ook af van de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het onderzoeksgebied is vaak groter dan het plangebied.

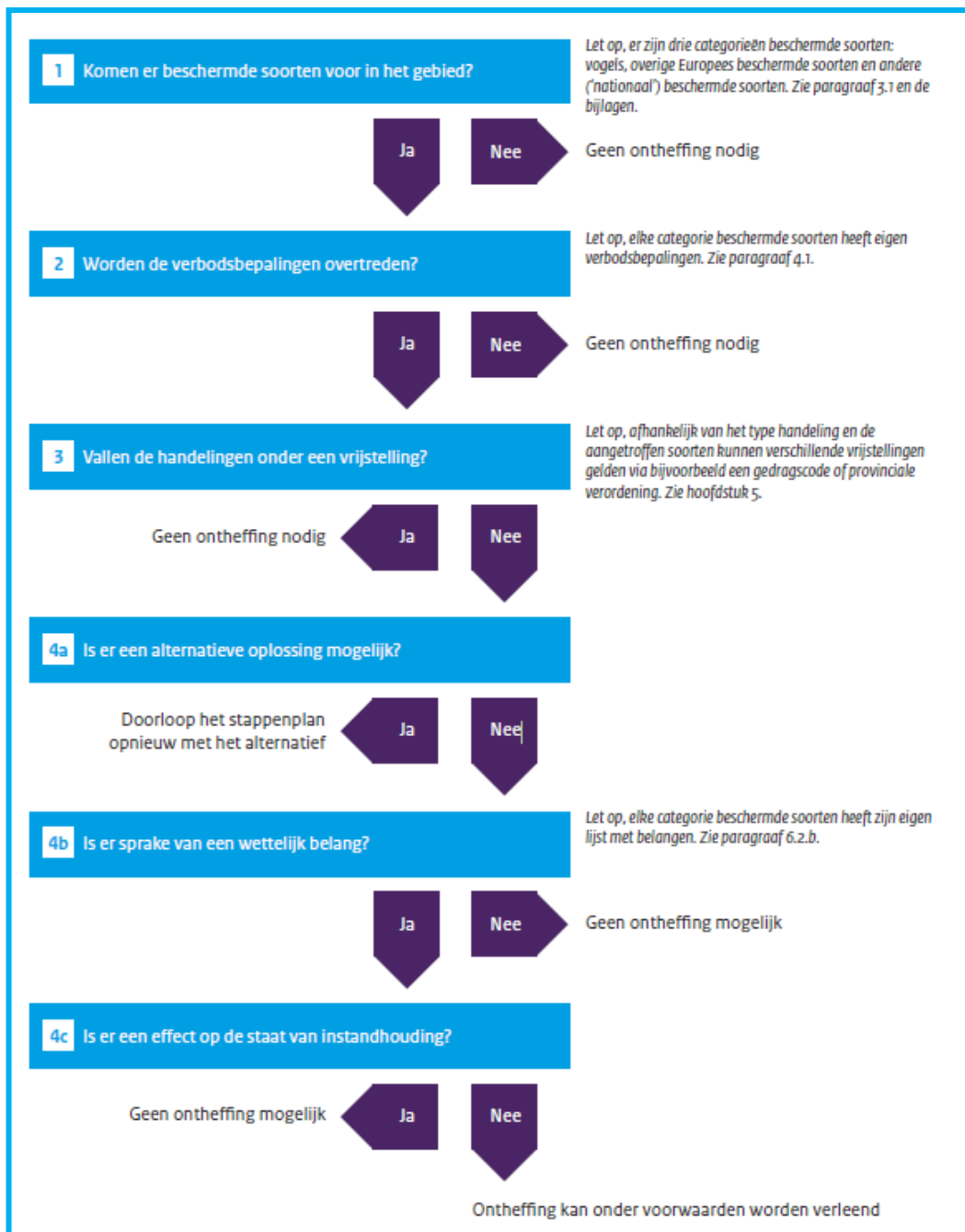
Andere leefgebieden van een diersoort, zoals foerageergebieden of vaste vliegroutes, worden volgens de uitleg van het Guidance document niet beschermd, tenzij deze samenvallen met de

voortplantings- of rustplaatsen. Jurisprudentie maakt echter duidelijk dat in het geval van Habitatrichtlijnsoorten het zodanig verstoren van vaste vliegroutes en/of beschadigen van foerageergebied dat de soort om die reden deze vaste voortplantings- of rustplaatsen (die buiten het plangebied zijn gelegen) zal verlaten, wel onder het verbod van de

Habitatrichtlijn
valt).

De redenering hierbij is dat bij een dergelijke verstoring de ecologische functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen niet meer gegarandeerd is. In deze gevallen is dan ook artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Het ministerie van Economische Zaken heeft een stappenplan opgesteld die door initiatiefnemers doorlopen dient te worden.

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Natura2000 (gebiedsbescherming)

Gebieden die bescherming genieten zijn Natura2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden).

Handelingen binnen beschermde gebieden die de wezenlijke kenmerken van het gebied aantasten, zijn in principe verboden en worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Bij ruimtelijke ingrepen in de nabije omgeving van de beschermde gebieden moet worden bepaald in hoeverre de externe werking van de ingreep een effect heeft op het beschermde gebied. Indien er negatieve effecten te verwachten zijn, bijvoorbeeld door een toename van stikstofdepositie, dient er een vervolgonderzoek plaats te vinden. Dit onderzoek vindt plaats in het kader van de PAS (Programma Aanpak Stikstof). Mogelijk dient er een vergunning Wnb aangevraagd te worden.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming.

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd

als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting.

Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

Nationaal Natuur Netwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De bescherming van het Nationaal Natuurnetwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN, de voormalige EHS) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Het netwerk kan in verschillende provincie andere benamingen hebben, zo heet de NNN in provincie Gelderland het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en in Noord-Brabant het Natuurnetwerk Brabant.

Dit NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

In het NNN liggen: bestaande natuurgebieden (waaronder Natura2000, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden (beheerd volgens agrarisch natuurbeheer) en ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van

de Noordzee en de Waddenzee.

In het netwerk geldt voor nieuwe ontwikkelingen het 'nee, tenzij'-principe. Ruimtelijke ingrepen zijn niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn. Ook moeten de ontwikkelingen een groot openbaar belang hebben. De schadelijke effecten van de activiteit op de natuur moeten bovendien worden gemitigeerd. De kernkwaliteiten en omgevingscondities vormen het toetsingskader. De initiatiefnemer dient onderzoek te doen naar eventuele significant negatieve effecten die een activiteit kan hebben op het NNN.

Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Wet natuurbescherming en het NNN bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Rode Lijst

Rode Lijst soorten zijn soorten die zijn opgenomen op officiële, door het parlement bekrachtigde en in de Staatscourant gepubliceerde, lijsten van soorten die gevoelig of kwetsbaar zijn of zelfs direct in hun voortbestaan bedreigd worden. De bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode Lijsten hebben geen juridische status, tenzij ze ook in de wet zijn opgenomen.

De aanwijzing van nationale soorten is mede gebaseerd op de status die de soorten in de rode lijsten hadden ten tijde van het opstellen van de Wnb.

BIJLAGE 2

LIJSTEN BESCHERMDE SOORTEN

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (4)

Drijvende waterweegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Kruipend moerasscherm	Aptum repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis

Zoogdieren terrestrisch (8)

Bever	Casor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Eurazische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus

Vleermuizen (22)

Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Franjesaart	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus auritus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Klein dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Klein hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laavvleeger	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Waarvleermuis	Myotis daubentonii

Zoogdieren marien (5)

Bruinvot	Phocoena phocoena
Gewone dolfin	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfin	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfin	Lagenorhynchus albobrotus

Vissen (2)

Houting	Coregonus oxyrinchus
Steur	Acipenser sturio

Amfibieën (8)

Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Hefkikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knoflookpad	Pelobates fuscus
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreeppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans

Reptielen (3)

Gladde slang	Coronella asurtaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis

Vlinders (7)

Donker pimpernelblauwje	Maculinea nausithous
Groe vuurvlinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoervlinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwje	Maculinea teletus
Teuntsbloempijlstaart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwje *)	Maculinea arion
Zilverstreephoofbeestje *)	Coenonympha hero

Libellen (8)

Bronslibel *)	Oxygasera curditi
Gaffellibel	Ophogomphus cecilia
Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winterjuffer *)	Sympetma paedisca
Ooseltje witsnuitlibel *)	Leucorrhinia albifrons
Rietrombout	Gomphus flavipes
Sterlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Kevers (5)

Brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus laetivus
Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerno
Juchdeerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnabarinus

Overige soorten (2)

Bazalfse stroommossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en 3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11)

Nederlandse naam	Ladijnse naam				
Planten (76)					
Akkerboerbloem *)	Ranunculus arvensis	Smalle raai *)	Galeopsis angustifolia	Hazelworm	Anguis fragilis
Akkerdoornzaad *)	Tortilis arvensis	Spits havikskruid *)	Hieracium lacucella	Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
Akkerogenroost *)	Odonodes vernus vernus	Steenbraam *)	Rubus saxatilis	Ringslang	Natrix natrix
Bekliede ogenroost *)	Euphrasia rosakoviana	Stijve wolfsmelk *)	Euphorbia serotica		
Berggamber *)	Teucrium montanum	Tengere distel *)	Carduus tenuiflorus	Vissen (6)	
Bergnachtorcht *)	Platanthera chlorantha	Tengere veldmuur *)	Minuartia hybrida	Beekdonderpad	Cottus rhenanus
Blaasvaren	Cystopteris fragilis	Troggamber *)	Teucrium borys	Beekprik	Lamprologus planeri
Blauw gutchelheil *)	Anagallis arvensis foemina	Veenbloembies *)	Scheuchzeria palustris	Elrits	Phoxinus phoxinus
Bokkenorchis *)	Chenopodium bonus-henricus	Vitegenorchis	Ophrys insectifera	Gestuppelde alver	Alburnoides bipunctatus
		Vroege ereprijs *)	Veronica praecox	Groen modderkrutjer	Misgurnus fossilis
		Wilde averuik *)	Arenaria c. campestris	Kwabaal *)	Lota lota
Bosboerbloem *)	Ranunculus pol. nemorosus	Wilde ridderspoor *)	Consolida regalis		
		Wilde weik *)	Melampyrum arvense	Vlinders (20)	
Bosdravik *)	Bromopsis r. benekenti	Wolfskers *)	Atropa bella-donna	Aardbevlinder *)	Pyrgus malvae
Brave hendrik *)	Chenopodium bonus-henricus	Zandwolfsmelk *)	Euphorbia seguieriana	Bosparelmoer-vlinder *)	Melitaea aethalia
		Zinkvoelje	Viola lutea calaminaria	Bruin dikkopje	Erynnis iages
Brede wolfsmelk *)	Euphorbia platyphyllos	Zweedse kornoelje *)	Cornus suecica	Brune etkenpage *)	Saxtrum filix
Breed wollegras *)	Eriophorum latifolium			Dulparelmoer-vlinder *)	Argynnis niobe
Bruinrode wesp orchis	Euphrasia asperula	Zoogdieren terrestisch (31)		Gentiaanblauwje *)	Maculinea alcon
Dennenorchis *)	Goodyera repens	Aardmuis	Microtus agrestis	Groen parelmoer-vlinder *)	Argynnis aglaja
Dreps *)	Bromus secalinus	Boommarter	Microtus murus	Groen vos *)	Nymphalis polychloros
Echte gamber *)	Teucrium cham. germanicum	Bosmuis	Apodemus sylvaticus	Groen weerschijn-vlinder *)	Apatura iris
		Bunzing	Mus mus	Jepenpage	Saxtrum w-album
Franjegenstaen	Genianna ciliata	Damhert	Dama dama	Kleinne hevlinder *)	Hipparchia satulius
Geelgroene wesp orchis *)	Euphrasia asperula	Das	Meles meles	Kleinne Ijsvogel-vlinder *)	Limenitis camilla
Geplootde vrouwenmansel *)	Valeriana dentata	Dwergmuis	Microtus minutus	Kommavlinder *)	Hesperia comma
Geande veldsla *)	Valeriana dentata	Dwergspitsmuis	Sorex minutus	Sleedoorpage *)	Thecla betulae
Gevlekt zonneroosje *)	Tuberaria guttata	Edelhert	Cervus elaphus	Spiegeldikkopje *)	Heuroperus morpheus
Glad biggenkruid *)	Hypochaeris glabra	Eekhoorn	Sciurus vulgaris	Veenbesblauwje *)	Plebeus opdele
Gladde zegge *)	Carex laevigata	Egel	Eriaceus europaeus	Veenbeparelmoer-vlinder	Boloria aquilonaris
Groene nachtorcht	Coeloglossum viride	Elkermuis	Elomys quercinus	Veenhooftbeesje	Coenonympha tullia
Groensteel *)	Asplenium viride	Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	Veldparelmoer-vlinder	Melitaea cinxia
Groot spiegelklokje *)	Legousia speculum-veners	Groen bosmuis	Apodemus flavicollis	Zilveren maan *)	Boloria selene
		Haas	Lepus europaeus		
Groen bosardbet *)	Fragaria moschata	Hermelijn	Mus mus	Libellen (8)	
Groen leeuwenklauw *)	Aphanes arvensis	Hutspitsmuis	Crocodyrus russula	Beekrombout *)	Gomphus vulgatissimus
Honingorchis	Hemimatum monorchis	Konijn	Oryctolagus cuniculus	Bosbeekjuffer *)	Calopteryx virgo
Kalkboerbloem *)	Ranunculus polyanthus ssp. polyanthoides	Molmuis *)	Arvicola scherman	Donkere waterjuffer *)	Coenagrion armatum
		Ondergrondse woelmuis	Microtus subterraneus	Gevlekte glanslibel *)	Somatochlora flavomaculata
Kalkkeerp *)	Centaurea calcitrapa	Ree	Capreolus capreolus	Gewone bronlibel *)	Cordulegaster boltonii
Karhutzeranjer *)	Dianthus carthusianorum	Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	Hoogveenglanslibel *)	Somatochlora arctica
Karwtjsele *)	Selinum carvifolia	Steenmarter	Martes foina	Kempse heidelibbel *)	Sympetrum depressiusculum
Kleinne ereprijs *)	Veronica verna	Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus	Speerwaterjuffer *)	Coenagrion hastulatum
Kleinne Schorsener *)	Scorzenera humilis	Veldmuis	Microtus arvalis		
Kleinne wolfsmelk *)	Euphorbia exigua	Veldspitsmuis	Crocodyrus leucodon		
Kluwenklokje	Campanula glomerata	Vos	Vulpes vulpes		
Knollathyrus *)	Lathyrus linifolius	Waterspitsmuis	Neomys fodiens		
Knolspirea *)	Filipendula vulgaris	Wezel	Mus mus		
Korensla *)	Amosotis minima	Wild zwijn	Sus scrofa		
Kranskarwtj *)	Carum veridicillium	Woelrat	Arvicola terrestris		
Krupplijn *)	Thymus praecox				
Lange zonnedaaw	Drosera longifolia	Zoogdieren marien (2)		Kevers (1)	
Liggende ereprijs *)	Veronica prostrata	Gewone zeehond	Phoca vitulina	Vliegend hert	Lucanus cervus
Moeragamber *)	Teucrium scordium	Grijze zeehond	Halichoerus grypus		
Muurbloem	Erysimum cheiri			Overige soorten (1)	
Naakte lathyrus *)	Lathyrus aphaca	Amfibieën (8)		Europese rivierkreeft	Asiacus asiaticus
Naaldenkervel *)	Scandix peccen-veners	Alpenwatersalamander	Triturus alpestris		
Prijscheefkelk	Arabis h. sagittata	Brune kikker	Rana temporaria		
Roggelele *)	Lilium bulbiferum croceum	Gewone pad	Bufo bufo		
		Kleinne watersalamander	Triturus vulgaris		
Rood peperboompje *)	Daphne mezereum	Meerkikker	Rana ridibunda		
Rozenkransje *)	Anemone nemorosa	Middelse groene kikker	Rana klepton esculenta		
Ruw parelzaad *)	Lithospermum arvense	Vinpoosalamander	Triturus helveticus		
Stofzaad *)	Monotropa hypopitys	Vuursalamander	Salamandra salamandra		
Scherpkruid *)	Asperugo procumbens				
Schubvaren	Cesera officinarum	Reptielen (4)			
Schubzegge *)	Carex leptocarpa	Adder	Vipera berus		

*) soort die geen wettelijke bescherming had onder de Flora- en faunawet

BIJLAGE 3

JAARROND BESCHERMDE NESTEN (CATEGORIE 1-4)

Mogelijk dat in de loop der tijd per provincie de lijst met jaarrond beschermde nesten wordt aangepast. Voor een actuele stand van zaken dient altijd de stand van zaken in de desbetreffende provincie bekeken te worden.

Categorie 1-4: jaarrond beschermd

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	2
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
Ransuil	<i>Asio otus</i>	4
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	1
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

BIJLAGE 4

LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992
Diepenbeek A, Twisk P, Veldgids diersporen, KNNV, Zeist 2013
IKC Natuurbeheer, Handboek natuurdoeltypen in Nederland, uitgeverij Judels&Brinkman, Delft, 1995
Meesters, G, Natuuratlas van Nederland, uitgeverij Icob b.v. Alphen aan den Rijn, 2001
Olsen L-H, Dier & spoor, KNNV uitgeverij, 2012
Ravon, De amfibieën en reptielen van Nederland, 2009
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, uitgeverij KNNV, Utrecht, 2002
Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008. Vliegend hert op de Veluwe Beschermingsplan 2009-2013. – EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.
Vogelbescherming Nederland, Topografische Inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland, Zeist, 2003.

www.google.nl
minez.nederlandsesoorten.nl/soorten
www.natura2000.nl
www.nederlandsesoorten.nl
www.ravon.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.sovon.nl
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.vogelvisie.nl
www.zoogdiervereniging.nl